

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Κύρωση του από 10 Οκτωβρίου 2018 Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διαρκής Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από πέντε (5) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης που συνοδεύει το νομοσχέδιο, το υπό κύρωση Τροποποιητικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που υπογράφηκε στο Στρασβούργο, στις 10 Οκτωβρίου 2018, αποσκοπεί στην επικαιροποίηση της ως άνω Σύμβασης, ώστε να παρέχεται βελτιωμένη προστασία στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έναντι των τεχνολογικών εξελίξεων, της εντατικοποίησης και της διεθνοποίησης της ανταλλαγής πληροφοριών.

Με το άρθρο πρώτο κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει η παρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος το Τροποποιητικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που υπογράφηκε στο Στρασβούργο, στις 10 Οκτωβρίου 2018.

Το υπό κύρωση Τροποποιητικό Πρωτόκολλο αποτελείται από το Προοίμιο, σαράντα (40) άρθρα και το Προσάρτημα του Πρωτοκόλλου. Με το Προοίμιο ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι σκοπός του Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου είναι η ανάγκη να διασφαλισθεί η εξέλιξη της Σύμβασης έναντι των σύγχρονων τεχνολογικών προκλήσεων. Με το άρθρο 1 αντικαθίστανται ή τροποποιούνται η πρώτη, τρίτη και τέταρτη αιτιολογική σκέψη του Προοιμίου της Σύμβασης, διαγράφεται η πέμπτη αιτιολογική σκέψη, και προστίθενται νέα πέμπτη και έκτη αιτιολογική σκέψη. Σκοπός των τροποποιήσεων είναι να δοθεί έμφαση στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η οποία, με τη σειρά της, συμβάλλει στη διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και στην εν γένει προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με το άρθρο 2 αναδιατυπώνεται ο σκοπός της Σύμβασης, ώστε κάθε φυσικό πρόσωπο, ανεξαρτήτως ιθαγένειας ή τόπου διαμονής, να λαμβάνει προστασία έναντι κάθε είδους επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Με το άρθρο 3 αναδιατυπώνονται οι ορισμοί της έννοιας της «επεξεργασίας δεδομένων» και της «μη αυτοματοποιημένης επεξεργασίας», και τίθενται οι ορισμοί για την έννοια του «υπεύθυνου επεξεργασίας», του «αποδέκτη» και του «εκτελούντος την επεξεργασία» των δεδομένων. Ειδικότερα, η έννοια της «επεξεργασίας δεδομένων» διευρύνεται, ώστε να περιλαμβάνει «κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που εκτελούνται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (...)». Με το άρθρο 4 τροποποιείται το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εφαρμόζουν τη Σύμβαση για την καλύτερη προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αποκλείεται η εφαρμογή της Σύμβασης στις περιπτώσεις όπου η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων. Οι παράγραφοι 3 έως 6 του άρθρου 3 της Σύμβασης διαγράφονται. Με το άρθρο 5 αντικαθίσταται ο τίτλος του Κεφαλαίου II της Σύμβασης, ως εξής: «Βασικές αρχές για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Με το άρθρο 6 αναδιατυπώνονται οι υπάρχουσες υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων Μερών και προστίθενται νέες. Ειδικότερα, κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος υποχρεούται να λαμβάνει μέτρα, στην εσωτερική νομοθεσία του, για την εφαρμογή της Σύμβασης και να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή τους κατά τον χρόνο κύρωσης της Συμφωνίας ή την προσχώρησή του σε αυτή. Επίσης, κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος αναλαμβάνει την υποχρέωση να συμμετέχει ενεργά στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ως άνω μέτρων, η οποία πραγματοποιείται από την Επιτροπή της Σύμβασης που προβλέπεται στο Κεφάλαιο VI της Σύμβασης. Με το άρθρο 7 αντικαθίσταται ο τίτλος του άρθρου 5 της Σύμβασης,

ως εξής: «Νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων και ποιότητα των δεδομένων», και τίθενται οι προϋποθέσεις για τη νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την τήρηση των αρχών της αναλογικότητας και της διαφάνειας, και τη ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων. Με το άρθρο 8 τροποποιείται το άρθρο 6 της Σύμβασης. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να θεσπίσουν νόμιμες εγγυήσεις, ώστε να διασφαλισθεί η προστασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, π.χ. γενετικών ή βιομετρικών δεδομένων, και να αποτραπεί ο κίνδυνος παραβίασης ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών και, ιδιαιτέρως, ο κίνδυνος διακρίσεων. Με το άρθρο 9 αντικαθίσταται το άρθρο 7 της Σύμβασης και τίθεται η υποχρέωση κάθε υπευθύνου ή εκτελούντος επεξεργασία να λαμβάνει μέτρα ασφάλειας για την αντιμετώπιση κινδύνων που προκύπτουν από την επεξεργασία. Σε περίπτωση παραβίασης δεδομένων που επιφέρει σοβαρή βλάβη στα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να τη γνωστοποιήσει αμέσως στην αρμόδια εποπτική αρχή του άρθρου 15 της Σύμβασης. Με το άρθρο 10 προστίθεται νέο άρθρο 8 στη Σύμβαση. Το νέο άρθρο καθορίζει τις πληροφορίες που θα πρέπει να κοινοποιήσει ο υπεύθυνος επεξεργασίας στο υποκείμενο των δεδομένων, ώστε να διασφαλισθεί η αρχή της διαφάνειας και η θεμιτή επεξεργασία των δεδομένων. Κατ'εξαίρεση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν υποχρεούται να κοινοποιήσει τις πληροφορίες που ορίζονται στο νέο άρθρο 8, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση που το υποκείμενο των δεδομένων κατέχει ήδη αυτές τις πληροφορίες ή η επεξεργασία προβλέπεται ρητά από τον νόμο. Με το άρθρο 11, το πρώην άρθρο 8 της Σύμβασης αναριθμείται σε άρθρο 9 και τροποποιείται το κείμενό του. Με το νέο άρθρο 9 καθορίζονται τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων και, προβλέπεται, μεταξύ άλλων, το δικαίωμά του να λαμβάνει, κατόπιν αιτήματός του, επιβεβαίωση ή αιτιολογία για την επεξεργασία των δεδομένων του. Με το άρθρο 12 προστίθεται νέο άρθρο 10, με το οποίο τίθενται οι συμπληρωματικές υποχρεώσεις των υπευθύνων και εκτελούντων επεξεργασία, ώστε να διασφαλισθεί η λήψη μέτρων και εγγυήσεων για τη συμμόρφωση με τις διατάξεις της Σύμβασης. Με το άρθρο 13, τα πρώην άρθρα 9 έως 12 της Σύμβασης αναριθμούνται σε άρθρα 11 έως 14. Με το άρθρο 14, το πρώην άρθρο 9 (νέο άρθρο 11) της Σύμβασης τροποποιείται και εισάγει νέους περιορισμούς για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατά τρόπο αναγκαίο και αναλογικό, προς όφελος ουσιαστικών σκοπών γενικού δημόσιου συμφέροντος και της προστασίας του υποκειμένου των δεδομένων ή των δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών τρίτων, ιδίως της ελευθερίας της έκφρασης. Με το άρθρο 15, το πρώην άρθρο 10

(νέο άρθρο 12) της Σύμβασης αντικαθίσταται ορίζοντας την υποχρέωση των Συμβαλλομένων Μερών να καθορίσουν στο εσωτερικό τους δίκαιο κατάλληλες δικαστικές και εξωδικαστικές κυρώσεις και προσφυγές για τις παραβιάσεις των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης. Με το άρθρο 16 αντικαθίσταται ο τίτλος του Κεφαλαίου III της Σύμβασης με τον ακόλουθο: «Διασυννοριακές ροές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Με το άρθρο 17, το άρθρο 12 αναριθμείται σε άρθρο 14 και αντικαθίσταται ο τίτλος του. Επίσης, τροποποιείται το κείμενό του, εισάγοντας ρυθμίσεις για τη διαβίβαση δεδομένων από ένα Συμβαλλόμενο Μέρος της Σύμβασης σε άλλο Συμβαλλόμενο ή μη Συμβαλλόμενο Μέρος, καθώς και τις σχετικές προϋποθέσεις, εγγυήσεις και εξαιρέσεις. Με το άρθρο 18 προστίθεται νέο Κεφάλαιο IV, υπό τον τίτλο «Εποπτικές Αρχές». Με το άρθρο 19 προστίθεται νέο άρθρο 15, το οποίο ενσωματώνει στη Σύμβαση τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του 2001 (ETS αριθ. 181). Το τελευταίο ρυθμίζει τις αρμοδιότητες και εξουσίες της εποπτικής αρχής που συνιστάται από κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος για τη διασφάλιση της συμμόρφωσής του με τις διατάξεις της Σύμβασης, καθώς και τις υποχρεώσεις των μελών της αρχής αυτής. Με το άρθρο 20, τα Κεφάλαια IV έως VII της Σύμβασης αναριθμούνται σε Κεφάλαια V έως VIII, αντικαθίσταται ο τίτλος του Κεφαλαίου V, προστίθεται νέο άρθρο 17, και τα πρώην άρθρα 13 έως 27 της Σύμβασης αναριθμούνται σε άρθρα 16 έως 31. Με το άρθρο 21 αντικαθίσταται ο τίτλος του πρώην άρθρου 13 (νέο άρθρο 16), ως εξής: «Ορισμός εποπτικών αρχών», και προβλέπεται συνεργασία και αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των εποπτικών αρχών κάθε Συμβαλλόμενου Μέρους. Με το άρθρο 22 προστίθεται νέο άρθρο 17 το οποίο ρυθμίζει τον τρόπο και την οργάνωση της συνεργασίας και αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των εποπτικών αρχών. Με το άρθρο 23 αντικαθίσταται ο τίτλος του πρώην άρθρου 14 της Σύμβασης (νέο άρθρο 18), ως εξής: «Συνδρομή στα υποκείμενα των δεδομένων», και τροποποιείται το κείμενό του, παρέχοντας ρυθμίσεις σχετικά με τη συνδρομή στα υποκείμενα δεδομένων για την άσκηση των δικαιωμάτων τους. Με το άρθρο 24 αντικαθίσταται ο τίτλος του πρώην άρθρου 15 (νέο άρθρο 19) της Σύμβασης, ως εξής: «Εγγυήσεις», και τίθενται οι εγγυήσεις για τη διαχείριση των αιτημάτων που λαμβάνουν ή υποβάλλουν οι εποπτικές αρχές. Με το άρθρο 25 αντικαθίσταται ο τίτλος του πρώην άρθρου 16 (νέο άρθρο 20) της Σύμβασης, ως εξής: «Απόρριψη αιτημάτων», και τροποποιείται το κείμενό του, που αφορά σε ζητήματα απόρριψης αιτημάτων από τις εποπτικές αρχές. Με το άρθρο 26 αντικαθίσταται ο τίτλος του πρώην άρθρου 17 (νέο άρθρο 21) της Σύμβασης, ως εξής: «Εξοδα και διαδικασίες», και προβλέπεται ότι από τη συνεργασία και την αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών, καθώς και από τη συν-

δρομή σε υποκείμενα δεδομένων, δεν θα προκύπτουν έξοδα, πέραν εκείνων που αφορούν τους εμπειρογνώμονες και τους διερμηνείς, τα οποία θα καλύπτονται από το Συμβαλλόμενο Μέρος που υποβάλλει το αίτημα. Με το άρθρο 27 αντικαθίσταται ο τίτλος του Κεφαλαίου V από τον ακόλουθο: «Επιτροπή της Σύμβασης». Με το άρθρο 28, η «Συμβουλευτική Επιτροπή» του πρώην άρθρου 18 (νέο άρθρο 22) της Σύμβασης μετονομάζεται σε «Επιτροπή της Σύμβασης», τροποποιείται η διαδικασία ψηφοφορίας για την πρόσκληση παρατηρητή στις συνεδριάσεις της και προστίθεται πρόβλεψη για τη συμμετοχή μη Κράτους Μέλους του Συμβουλίου της Ευρώπης στη χρηματοδότησή της. Με το άρθρο 29 τροποποιείται το πρώην άρθρο 19 (νέο άρθρο 23) της Σύμβασης που ρυθμίζει τις αρμοδιότητες της Επιτροπής. Με το άρθρο 30 τροποποιείται το πρώην άρθρο 20 (νέο άρθρο 24) της Σύμβασης που ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, τις διαδικασίες σύγκλησης και συνεδριάσεων της Επιτροπής. Με το άρθρο 31 τροποποιείται το πρώην άρθρο 21 (νέο άρθρο 25) της Σύμβασης που ρυθμίζει τη διαδικασία τροποποίησης της Σύμβασης. Με το άρθρο 32 τροποποιείται το πρώην άρθρο 22 (νέο άρθρο 26) της Σύμβασης και καθίσταται η Σύμβαση διαθέσιμη προς υπογραφή. Με το άρθρο 33 αντικαθίσταται ο τίτλος του πρώην άρθρου 23 (νέο άρθρο 27) της Σύμβασης, ως εξής: «Προσχώρηση Κρατών μη μελών ή διεθνών οργανισμών», και αναδιατυπώνεται το κείμενό του, που αφορά στη διαδικασία προσχώρησης στη Σύμβαση Κρατών μη μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης και διεθνών οργανισμών. Με το άρθρο 34 τροποποιείται η εδαφική ρήτρα εφαρμογής της Σύμβασης από τα Κράτη, την Ευρωπαϊκή Ένωση ή άλλον διεθνή οργανισμό, που προβλέπεται από το πρώην άρθρο 24 (νέο άρθρο 28) της Σύμβασης. Με το άρθρο 35 αντικαθίσταται ο όρος «Κράτος», στο εισαγωγικό εδάφιο του πρώην άρθρου 27 (νέο άρθρο 31), από τον όρο «Συμβαλλόμενο Μέρος», και γίνεται επικαιροποίηση των παραπομπών σε πρώην άρθρα της Σύμβασης. Με το άρθρο 36 ρυθμίζεται η διαδικασία υπογραφής και κύρωσης του Πρωτοκόλλου ή προσχώρησης σε αυτό. Με το άρθρο 37 ρυθμίζεται η θέση του Πρωτοκόλλου σε ισχύ. Με το άρθρο 38 παύεται η ισχύς των δηλώσεων που έχουν υποβάλλει τα Συμβαλλόμενα Μέρη, δυνάμει του άρθρου 3 της Σύμβασης, από τη θέση του Πρωτοκόλλου σε ισχύ. Με το άρθρο 39 απαγορεύονται οι επιφυλάξεις. Με το άρθρο 40 καθορίζεται η υποχρέωση του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης να γνωστοποιεί στα Συμβαλλόμενα Μέλη κάθε πράξη που αφορά το παρόν Πρωτόκολλο. Με το Προσάρτημα του Πρωτοκόλλου ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα ψήφου και η διαδικασία ψηφοφορίας και λήψης αποφάσεων από την Επιτροπή της Σύμβασης.

Με το άρθρο δεύτερο τροποποιείται ο ν. 2068/1992 για την «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα» (Α' 118), σύμφωνα με το υπό κύρωση Τροποποιητικό Πρωτόκολλο.

Με το άρθρο τρίτο ορίζεται ως εποπτική αρχή για την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Με το άρθρο τέταρτο προβλέπεται ότι, όταν ανακύπτει ζήτημα εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης, όπως αυτή τροποποιείται με το υπό κύρωση Τροποποιητικό Πρωτόκολλο, θα ισχύουν αναλόγως και συμπληρωματικώς οι υφιστάμενοι κανόνες του ενωσιακού δικαίου, όπως αυτοί έχουν ενσωματωθεί στην εσωτερική έννομη τάξη. Ενδεικτικώς, γίνεται αναφορά στην ανάλογη και συμπληρωματική εφαρμογή των σχετικών κανόνων του υφιστάμενου νομικού πλαισίου που αφορούν στις προσφυγές ενώπιον της εποπτικής αρχής, στα ένδικα μέσα ενώπιον των δικαστηρίων και στις κυρώσεις που επιβάλλονται για την παραβίαση των διατάξεων της Σύμβασης.

Με το άρθρο πέμπτο ορίζεται η ισχύς του νόμου από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, και του κυρούμενου Πρωτοκόλλου, από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 37 αυτού.

Β. Με το παρόν νομοσχέδιο, η Ελλάδα συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από την κύρωση της Σύμβασης 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28ης Ιανουαρίου 1981 περί προστασίας του ατόμου έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με τον ν. 2068/1992 (Α' 118). Η ως άνω Σύμβαση αποτελεί την πρώτη νομικά δεσμευτική διεθνή πράξη που θεσπίσθηκε στον τομέα της προστασίας των δεδομένων.

Η Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, γνωστή και ως Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που υιοθετήθηκε το 1950 υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης, με σκοπό την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, δεν περιλαμβάνει αντίστοιχη διάταξη που να κατοχυρώνει το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αντιμετωπίζει την ΕΣΔΑ ως ένα «ζωντανό εργαλείο» που μπορεί να ερμηνεύεται υπό το φως των παρόντων συνθηκών και των σύγχρονων κοινωνικών απαιτήσεων (βλ. Χ. Ροζάκη, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Κλίνη του Προκρούστη ή

Συμβολή στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση;, 2009, σελ. 1833 επ. και Τ. Ηλιούλου-Στράγγα, Γενική θεωρία θεμελιωδών δικαιωμάτων, 2018, σελ. 277-278). Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έχει εκδώσει αποφάσεις που αποτελούν ορόσημα, οι οποίες βασίζονται, πρωτίστως, στην εξελικτική ερμηνεία του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, με το οποίο προστατεύεται το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (βλ., ενδεικτικώς, *Klass κ.λπ. κατά Γερμανίας*, Αριθ. 5029/71, 6 Σεπτεμβρίου 1978 (υποκλοπές τηλεφωνικών επικοινωνιών), *S. και Marper κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, Αριθ. 30562/04 και 30566/04, 4 Δεκεμβρίου 2008 (συλλογή και διατήρηση δακτυλικών αποτυπωμάτων, κυτταρικών δειγμάτων και προφίλ DNA), *Szabó και Vissy κατά Ουγγαρίας*, Αριθ. 37138/14, 12 Ιανουαρίου 2016 (μυστική αντιτρομοκρατική παρακολούθηση), *Big Brother Watch κ.λπ. κατά του Ηνωμένου Βασιλείου*, Αριθ. 58170/13, 62322/14 και 24960/15, 13 Σεπτεμβρίου 2018 (μαζική παρακολούθηση επικοινωνιών, διασυννοριακές ροές δεδομένων επικοινωνιών και απόκτηση δεδομένων επικοινωνιών από παρόχους υπηρεσιών επικοινωνιών).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει προσχωρήσει στη Σύμβαση 108, έπειτα από την τροποποίηση του άρθρου 3 της Σύμβασης, η οποία επέτρεψε την προσχώρηση διεθνών οργανισμών στη Σύμβαση (Απόφαση της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, 5 Ιουνίου 1999). Έκτοτε, έχει αναπτύξει σημαντικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε συνάρτηση με το θεσμικό πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ειδικότερα, η παρ. 1 του άρθρου 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (14.12.200, C 364/1) κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Σημείο αναφοράς αποτελεί ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, L 119/1 (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, ΓΚΠΔ), που βασίζεται στο ευρωπαϊκό κεκτημένο και στο σύστημα προστασίας που υιοθέτησαν αρχικά τα εθνικά νομοθετήματα περί ιδιωτικότητας (βλ. Α. Κανέλλο, *The GDPR Handbook*, 2020, σελ. 112). Το Δικαστήριο της ΕΕ έχει ερμηνεύσει την εφαρμογή του ΓΚΠΔ, συμβάλλοντας σημαντικά στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (βλ., ενδεικτικώς, *ZS κατά Zweckverband 'Kommunale Informationsverarbeitung Sachsen' 'KISA'*, Απόφαση C-560/21, 9 Φεβρουαρίου 2023 (ανεξαρτησία της εποπτικής αρχής), *Pankki S*, Υπόθεση C-

579/21, 22 Ιουνίου 2023 (πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τα υποκείμενά τους), *Gesamtverband Autoteile-Handel e.V. κατά Scania CV AB*, Υπόθεση Case C-319/22, 9 Νοεμβρίου 2023 (ερμηνεία της έννοιας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα).

Το υπό κύρωση Τροποποιητικό Πρωτόκολλο κρίθηκε απαραίτητο για την επικαιροποίηση της Σύμβασης 108. Για την υιοθέτηση του Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου λήφθηκαν υπ' όψιν οι διατάξεις του ΓΚΠΔ. Επί παραδείγματι, οι ορισμοί της έννοιας της «επεξεργασίας δεδομένων» και της «μη αυτοματοποιημένης επεξεργασίας», που περιλαμβάνονται στο άρθρο 3 του Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου, ευθυγραμμίζονται με τους αντίστοιχους όρους του ΓΚΠΔ. Επίσης, το άρθρο 8 του Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου απαγορεύει, κατ' αρχήν, την επεξεργασία ορισμένων κατηγοριών ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατ' αντιστοιχία προς το άρθρο 9 του ΓΚΠΔ. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι, κατ' αρχήν, δεν προκύπτει ζήτημα σύγκρουσης μεταξύ της Σύμβασης 108 και των τροποποιήσεών της με το υπό κύρωση Τροποποιητικό Πρωτόκολλο, και του ενωσιακού δικαίου, αλλά ότι οι σχετικές διατάξεις μπορούν να εφαρμοσθούν αναλόγως και συμπληρωματικώς. Σε περίπτωση, όμως, που προκύψει σύγκρουση μεταξύ των δύο, αυτή μπορεί να επιλυθεί με ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του ΓΚΠΔ και της Σύμβασης 108. Ειδικότερα, σύμφωνα με το πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ (άρθρο 2), αυτός εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο δραστηριότητας η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, με εξαίρεση τις δραστηριότητες των Κρατών Μελών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου 2 του Τίτλου V (Πολιτικές σχετικά με τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση της 13ης Δεκεμβρίου 2007 (2016/C 202/01). Κατ' εφαρμογήν του αξιώματος ότι ο ειδικός κανόνας δικαίου κατ' εσχέ του γενικού, ανεξάρτητα από το εάν είναι χρονικά νεότερος, η εφαρμογή της Σύμβασης 108, ως γενικός κανόνας δικαίου, υποχρεεί έναντι του ΓΚΠΔ, ως ειδικού κανόνα δικαίου. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 96 του ΓΚΠΔ με το οποίο προβλέπεται ότι: «[δ]ιεθνείς συμφωνίες που περιλαμβάνουν τη μεταφορά δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς οι οποίες συνήφθησαν από τα κράτη μέλη πριν από τις 24 Μαΐου 2016, και οι οποίες είναι συμβατές προς το εφαρμοσίμο πριν από την εν λόγω ημερομηνία ενωσιακό δίκαιο, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρις ότου τροποποιηθούν, αντικατασταθούν ή ανακληθούν». Αντιθέτως, η Σύμβαση 108 εφαρμόζεται σε πολιτικές των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένω-

σης που αφορούν στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατά την εφαρμογή μέτρων σχετικών με ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση, ώστε να μην δημιουργείται κενό στην προστασία των υποκειμένων των δεδομένων. Τέλος, με το άρθρο 11 της Σύμβαση 108 προβλέπεται ότι καμία από τις διατάξεις της Σύμβασης δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται «ως περιορίζουσα ή προσβάλλουσα τη δυνατότητα κάθε συμβαλλόμενου μέρους να παραχωρήσει στα πρόσωπα τα οποία αφορούν οι πληροφορίες προστασία ευρύτερη από εκείνη, που προβλέπεται από την παρούσα σύμβαση». Έτσι, σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ της Σύμβασης 108 και του ΓΚΠΔ, εφαρμόζεται ο τελευταίος εφόσον παρέχει προστασία ευρύτερη από τη Σύμβαση.

Οι συμβατικοί κανόνες του διεθνούς δικαίου δηλώνονται στο Σύνταγμα με σειρά όρων («διεθνείς συμβάσεις» (άρθρο 28 παρ. 1), «συνθήκη ή συμφωνία» (άρθρο 28 παρ. 2), «διεθνείς συνθήκες» (άρθρο 36 παρ. 4)). Η ορολογική αυτή πολυμορφία οφείλεται σε έλλειψη συντακτικού συντονισμού, και όχι σε οποιαδήποτε νομοτεχνική ανάγκη (βλ. Κ. Ιωάννου σε Ιωάννου – Οικονομίδη – Ροζάκη – Φατούρου, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο – Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου, 1990, σελ. 163). Ο όρος «πρωτόκολλο» δεν απαντά στο Σύνταγμα. Είναι ένας όρος, ωστόσο, που χρησιμοποιείται ευρέως στο διεθνές δίκαιο και παραπέμπει, μεταξύ άλλων, σε συμφωνίες μεταξύ Κρατών, λιγότερο επίσημες μεν, εξίσου νομικά δεσμευτικές δε. Τα πρωτόκολλα ενδέχεται να εξυπηρετούν πολλαπλούς σκοπούς, όπως, επί παραδείγματι, την εξειδίκευση γενικών υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν τα συμβαλλόμενα σε μία διεθνή συνθήκη Μέρη. Τα τροποποιητικά πρωτόκολλα αποσκοπούν στην επικαιροποίηση μίας σύμβασης, χωρίς να απαιτείται η εκ νέου σύνταξη της από όλα τα ενδιαφερόμενα Κράτη Μέρη.

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει τη διττή λειτουργία του κυρωτικού νόμου, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί υπό το κράτος των προηγούμενων Συνταγμάτων από τη θεωρία, τη νομοθετική πρακτική και τη νομολογία, η οποία συνίσταται στο ότι με την ψήφιση του κυρωτικού νόμου, αφενός, γίνεται αποδοχή του περιεχομένου της συνθήκης και παρέχεται συγκατάθεση προς επικύρωσή της στο αρμόδιο όργανο της εκτελεστικής εξουσίας και, αφετέρου, εντάσσεται η συνθήκη στο εσωτερικό δίκαιο και επιτάσσεται η εκτέλεσή της από τα όργανα του κράτους (βλ., ενδεικτικά, Εμμ. Ρούκουνα, Σύνταγμα και Διεθνές Δίκαιο, σε Η επίδρασις του Συντάγματος του 1975 επί του ιδιωτικού και επί του δημόσιου δικαίου, 1976, σελ. 91, και του ιδίου, Δημόσιο Διεθνές

Δίκαιο, 2021, σελ. 42-43, Αγγ. Γλόκαρη, Η πρακτική των δικαιοδοτικών οργάνων στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου, 2001, σελ. 83, Κ. Οικονομίδη, σε Ιωάννου – Οικονομίδη – Ροζάκη – Φατούρου, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο – Θεωρία των πηγών, παρ. 44. Βλ., όμως, και Κ. Ιωάννου, όπ. π., σελ. 163 επ. και 168 επ., κατά τον οποίο ο κυρωτικός νόμος δεν αποτελεί ταυτόχρονα και εξουσιοδότηση ή συγκατάθεση για την επικύρωση).

Η διαδικασία της κύρωσης των διεθνών συνθηκών ή συμβάσεων ρυθμίζεται από το άρθρο 112 του Κανονισμού της Βουλής (ΚτΒ). Η ψήφιση των σχετικών κυρωτικών νομοσχεδίων (ή προτάσεων νόμων) γίνεται με τη διαδικασία του άρθρου 108 του ΚτΒ, χωρίς συζήτηση ή μετά από περιορισμένη συζήτηση, με εξαίρεση τα νομοσχέδια που αφορούν στην κύρωση συμβάσεων σύμφωνα με τα άρθρα 27 και 28 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος. Οι κυρωτικοί νόμοι περιέχουν δύο κατηγοριών διατάξεις: α) τις κυρωτικές, οι οποίες περιλαμβάνουν την κυρωτική ρήτρα και το κείμενο της συνθήκης, καθώς και διατάξεις των οποίων το περιεχόμενο αντιστοιχεί στο περιεχόμενο δηλώσεων που η συνθήκη επιτρέπει ή επιβάλλει να συνοδεύουν την υπογραφή, την επικύρωση ή την έγκρισή της, ή τυχόν επιτρεπόμενες επιφυλάξεις και β) τις κοινές νομοθετικές, με τις οποίες ρυθμίζονται ζητήματα εφαρμογής των διατάξεων της σύμβασης στην εσωτερική έννομη τάξη ή προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις αυτές. Κοινές νομοθετικές θεωρούνται και εκείνες που ρυθμίζουν την έναρξη της ουσιαστικής ισχύος του κυρωτικού νόμου.

II. Παρατηρήσεις επί του τίτλου του άρθρου 2

Το άρθρο 2 φέρει τον ακόλουθο τίτλο: «Κωδικοποίηση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Το περιεχόμενο του άρθρου αφορά στην τροποποίηση του ν. 2068/1992 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα» (Α' 118), σύμφωνα με τις τροποποιήσεις του υπό κύρωση Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου. Θα ήταν, ενδεχομένως, ορθότερο ο τίτλος του άρθρου να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Τροποποίηση του ν. 2068/1992 "Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα» (Α' 118)" και κωδικοποίηση της σύμβασης».

III. Παρατηρήσεις επί του άρθρου 4

Με το άρθρο 4 ορίζεται η ανάλογη και συμπληρωματική εφαρμογή της Σύμβασης 108 με το ενωσιακό δίκαιο, όπως αυτή τροποποιήθηκε με το υπό κύρωση Τροποποιητικό Πρωτόκολλο. Προς χάριν σαφήνειας, θα ήταν, ενδεχομένως, ορθότερο η παραπομπή στον ΓΚΠΔ να περιλαμβάνει και τον αριθμό της σελίδας της Επίσημης Εφημερίδας της ΕΕ ως εξής: «Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ - Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, L 119/1».

Παρατηρείται, επίσης, ότι η παραπομπή στο άρθρο 11 της Σύμβασης 108 εξασφαλίζει ως ερμηνευτική αρχή την αρχή της ευρύτερης προστασίας και όχι απλώς την «ανάλογη και συμπληρωματική» εφαρμογή της Σύμβασης 108. Πράγματι, δεν είναι μόνο η «ανάλογη και συμπληρωματική» εφαρμογή των διαδικαστικών και κυρωτικών διατάξεων του εσωτερικού δικαίου και του ΓΚΠΔ που κατοχυρώνεται, αλλά, τόσο η «ευρύτερη (ουσιαστική) προστασία» όσο και η συμπληρωματική παραπομπή στις διαδικαστικές και κυρωτικές διατάξεις του εσωτερικού δικαίου και του ΓΚΠΔ. Έτσι, το άρθρο 4 θα μπορούσε να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Όταν ανακύπτει ζήτημα εφαρμογής της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτή τροποποιείται με το Πρωτόκολλο που κυρώνεται με το παρόν, ισχύουν, τηρουμένης της αρχής της ευρύτερης προστασίας του άρθρου 11 της Σύμβασης, αναλόγως και συμπληρωματικώς οι διατάξεις του υφιστάμενου νομικού πλαισίου προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ - Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, L 119/1 και ν. 4624/2019 "Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απρι-

λίου 2016 και άλλες διατάξεις", Α΄ 137). Ιδίως, εφαρμόζονται, σε κάθε περίπτωση, και οι ρυθμίσεις για τις προσφυγές και τα ένδικα μέσα που ασκούνται ενώπιον της εποπτικής αρχής και των δικαστηρίων, αντίστοιχα, και για τις κυρώσεις που επιβάλλονται, σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων της Σύμβασης, σε συμφωνία και με τα άρθρα 10 και 11 της Σύμβασης, όπως αναριθμούνται σε άρθρα 12 και 13, με τα άρθρα 13 και 15, αντίστοιχα, του παρόντος Πρωτοκόλλου».

Αθήνα, 13 Ιανουαρίου 2025

Η εισηγήτρια
Σοφία Γαλάνη
Επιστημονική Συνεργάτις
Επίκουρη Καθηγήτρια
του Παντείου Πανεπιστημίου

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
τ. Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Ομότιμος Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών
Κώστας Μαυριάς